

De Brugse Brandweer door de eeuwen heen

Zonder die vier branden zouden Jan Breydel en Pieter de Coninck vandaag vanop hun standbeeld op een er anders uitzieende Markt hebben gekeken. Zou het thans al niet arme Brugge nog rijker zijn geweest aan historische documenten. Tijdens de brand in 1280 van het Belfort, waarvan de hallen en toren toen nog in hout waren, werd immers de schatkamer vernietigd. Daardoor gingen alle erin opgeborgen charters, archieven en vrijheidsbrieven verloren. Minder erg was de tweede brand in 1493 maar 1741 was integendeel een nieuw rampjaar. Deze derde belfortbrand, veroorzaakte door blikseminslag, beschadigde niet enkel onherroepelijk het minder dan een jaar tevoren geplaatste uurwerk. Zelfs de 40 beiaardklokken, de 22.420 pond wegende grote H. Bloedklok, de met 19.449 vierkante nootgaten doorboorde koperen trommel alsmede de naald, die de toren bekroonde, werden prooi van de vlammen. Ruim een eeuw later, om precies te zijn op 20 februari 1878, werd dan het gouvernementspaleis totaal verwoest.

Deze branden zijn er ook slechts vier van de vele die onze stad in de loop van de eeuwen teisterden. Enkele ervan willen we toch even vermelden. In 1361 werden al de huizen van Groeninge tot aan de Katelijnepoort en Gentpoort vernield tijdens een vier dagen woedende vuurpoel. In 1412 en 1415 brandde respectievelijk te Stuveberghen en aan de Smedenpoort een ganse wijk plat. We stappen opzettelijk heen over de bange en droevige oorlogsjaren 1914-18 en 1940-44, met vernielde beschietingen en bombardementen, om te herinneren aan de brand in het stadhuis op 30 oktober 1946, waarbij een groot gedeelte van de bevolkingsregisters en een verzameling schilderijen verloren gingen.

Piëteitsvol staan we stil bij de dramatische kasteelbrand van 17 april 1951. Brandweerman Richard De Backer schoot er het leven bij in ingevolge verwondingen opgelopen tijdens de blussingswerken.

Merkwaardig alleszins is dat in Brugge reeds in 1290 een wat reglementeerde brandweerdienst op de been was. Het oppercommando was in handen van de Schout die aan het hoofd stond van de "Tyndraghers". De stadssergeanten werden terzelfdertijd opgeroepen om met toortsen het tafereel ... te belichten. De stad werd ingedeeld in zes "sestendelen" of wijken, met aan het hoofd een deelman die tot taak had te waken over de veiligheid in zijn kwartier. Omstreeks die tijd was al het materiaal opgeslagen in het "Scepenhuis" of stadhuis. Het organiek reglement bevatte o.m. maatregelen tegen brandgevaar bij bakkers, brouwers, schilders en smeden. Bovendien werden "Tynnepitten" of waterreserves aangelegd in de verschillende stadswijken. In 1450 beschikte Brugge over "Speiten" of pompen en werd een premie gegeven aan hem die het eerst en het doelmatigst een brand bestreed. Er kwam verandering in 1459. De brandbestrijding werd toevertrouwd aan "den Cloosters" van de vier orden (bedelorden). Het materiaal werd eveneens geborgen bij deze orden. Meer zelfs, tot in de 18de eeuw werkten de kloosterorden mee aan de brandbestrijding, alhoewel al in 1493 een permanente brandwacht was georganiseerd door de deelmannen. Een reglement, daterend, van hetzelfde jaar, legde aan iedere inwoner van de stad ook de verplichting op te beschikken over een waterbak of ketel, een ladder en een emmer. Een nieuw brandweereglement trad in voege in 1752. Het voorzag in de oprichting van vijf "Speytehuizekes" met pomp, namelijk bij de Capucijnen, de Recolletten, de Dominicanen, de Carmers en de Augustijnen. Zij hadden de beschikking over 74 brandweerlieden die bij brand een stedelijk kenteken op hoed of pret droegen. Aan het hoofd ervan stonden vijf dekens, gekozen uit de ambachten van de metselaars, timmerlieden, loodgieters en schalieliekkers.

In 1822, nadat op 22 februari de Raad van Regering onder het bestuur van Burgemeester Baron de Croeser het reglement aangaande de brand had laten verschijnen, werd een korps opgericht. Het bestond uit 150 beëdigde en door de stad betaalde "brandspeyters". Het was verdeeld in elf escouaden, waarvan één voor de dienst van de brandladders en de tien andere voor bewerking van de brandspeyters.

Alle speytebasen stonden onder de bevelen van de Schepen of bouwmeester. Bij afwezigheid van de Schepen of bouwmeester werd het commandement gegeven door den Opperspeytebaas.

Een belangrijk jaar was 1836. Op 30 maart ervan verscheen inderdaad de gemeentewet. Artikel 128 voorzag dat elk gewapend brandweerkorps van stadssoldaten of onder om het even welke andere benaming, slechts kon opgericht of georganiseerd worden mits akkoord van de gemeenteraad en mits toelating van de Koning. In 1881, onder het bestuur van Burgemeester Graaf Visart de Bocarmé, werd de brandweer van Brugge dan ook heringericht. Kort daarna werd het een gewapend korps dat een speciale compagnie leverde aan de burgerwacht.

Een heuglijk jaar voor het Brugse brandweerkorps was 1894. Koning Leopold II bracht er immers een bezoek en reikte onderscheidingen uit.

In 1912 was er voor het eerst sprake van de bestendige dienst. Deze gedachte groeide na twee zware branden in magazijnen buiten de Smedepoort en een drukkerij op de St.-Jansplaats. In 1922 werd het effectief van 120 op 61 man gebracht. De stad sloot tevens overeenkomsten af met de gemeenten Assebroek, Koolkerke, Dudzele, Sint-Andries, Sint-Kruis en Varsenare, die rechtstreeks de brandweer konden opeisen.

In 1923 werd er iemand belast met het onderhoud van het materiaal op de Jan van Eyckplaats. Tijdens de meifoor, toen nog op de Markt, was er in de Halle een bestendige wacht met een handpomp. Naar aanleiding van de 50ste verjaardag van de herinrichting van de Brugse Brandweer werd op 1 juli 1928 een congres gehouden. En ondertussen was er steeds maar aangedrongen op een bestendige wacht. Na een proef met mannen van de waterdienst, die niet geslaagd leek, kwam men er in 1929 toe drie politiemannen steeds startklaar te houden. Als eerste hulp beschikten zij over een triporteur met materiaal.

Het Koninklijk besluit van 15 maart 1935 was zeer belangrijk voor de organisatie van de brandweerdiensten. Dit besluit, genomen met het oog op het verzekeren van de bescherming van de bevolking in oorlogstijd, omvatte vier fundamentele principes:

1. De verplichting voor alle gemeenten om zich te verzekeren voor alle nodige hulpmiddelen tegen brand.
2. Tussenkoms van de centrale overheid in de benoeming van de officieren van niet gewapende gemeentelijke korpsen en bij de goedkeuring van het organiek reglement van deze korpsen.
3. Verplichting voor alle gemeentelijke brandweerdiensten en voor alle privé brandweerdiensten, erkend door de gemeenten, om zich aan de door de regering ingestelde inspectie te onderwerpen.
4. Coördinatie van de gemeentelijke brandweerdiensten onder het bevel van de regionale chef (vanaf het ogenblik van de mobilisatie).

De Duitse bezetter eiste in 1940/46 bestendige brandweerdiensten waarvan 28 te Brugge, 12 te Zeebrugge en 6 op de havenpost te Brugge. Meteen werd het hoekhuis op de Jan van Eyckplaats door de brandweer in gebruik genomen.

Na de tweede oorlog werd in 1945 een lans gebroken voor het behoud van de bestendige wacht en in 1955 volgde dan, in vervanging van het pas ontbonden gemeentelijk gewapend brandweerkorps, de oprichting van het gemeentelijk gemengde brandweerkorps. Dit korps, zoals we het nu kennen, omvat een vrijwilligers- en een beroepsafdeling.